

ניסים ונפלאות

כו, כן — עוד קורים ניסים בימינו, ואפילו בכנסת. נס כזה קרה השבוע: חברי הכנסת שלמה יעקב גרוס מאגודת ישראל קרא הודעה בשם סיעת העולם הזה — כוח חדש. איך יכול היה דבר כזה לקרות, ללא ההתערבות הישירה של ההשגחה העליונה? זה קרה כך:

כאשר נודע לנו על המזימה להעביר לפתע את חוקי המושבים, בעל המידים העצומים, בימים האחרונים של מושב הכנסת, כאילו זה עניין בהול ובוועד, שיגרנו מיכתב ליו"ר הכנסת ודרשנו את דחיית הדיון. איימנו שאם לא כן — לא נשתתף בדיון. היו"ר העביר את המיכתב לממשלה, מתוך הסכמה אילמת עם תוכנו. הממשלה סירבה לדחות. מדוע? מפני שקבוצת הלחץ של עסקני תנועת המושבים, שיש להם עמדות מפתח במע"י ובכנסת, חכעו להעביר את החוק — מייד. המפלגה קיבלה את הרישעה והחליטה להפעיל את המכשב הגדול — בניגוד לרצון רוב סיעות הכנסת.

איך היינו צריכים להגיב על כך? נציגי שבע הסיעות שחתמו על המיכתב (גח"ל, מפד"ל, ל"ע, אגו"י, פא"י, מ"ח ואנחנו) התכנסו. החלטנו פה אחד להגשים את איימנו, ולהחריג את הדיון, אחרי שתיכ אחד יודיע מעל הדוכן, בשם כולנו, על החלטתנו זו ועל נימוקיה. איזה חבריכנסת? בעייה זו נפתרה אוטומטית. החי"כ הראשון שנקרא לדוכן עם פתיחת הדיון, בתור דובר סיעת האופוזיציה הגדולה ביותר, היה גרוס. חיברנו יחד את ההודעה, וגרוס קרא אותה. כאשר הודיע כי הוא מברך גם בשם סיעת העולם הזה — כוח חדש, בירך אותו ישראל קרגמן, בעוקצנות, על הופעת הבכורה שלו בשם סיעתנו.

גרוס

זה היה הנס הראשון. מייד לאחר מכן קרה הנס השני — סיעתנו נעדרה במשך דיון שלם מאולם המליאה. הלכתי למיוןן ושתיית קפה, כאשר נישא אלי יוהר הררי, והתלוצץ: "אתה תמיד מפגין. כשאתה יושב בכל ישיבות המליאה, מהתחלה עד הסוף, אתה מפגין. ועכשיו, כשאתה יושב במיוןן, אתה גם כן מפגין."

(אגב, הררי אמר לי, בשבוע הראשון של ישיבות המליאה, כשראה שהחלטתי להגשים את הבטחתי ולהיות נוכח בכל ישיבות המליאה: "נראה כמה זמן תחזיק מעמד! אני מוכן להתערב שזה לא יקח יותר מארבעה חודשים". תבל שלא התערבתי איתו, כי בינתיים עברו 36 חודשים.)

עיתון אחד התמרמר במאמר ראשי על פעולת ההחרמה שלנו, וטען כי היינו צריכים להשתתף בדיון ולדבר, כדי לשכנע את תומכיה החוק. נדמה לי שזהו שיא של נאיביות. בכל שלוש שנותי בכנסת ראיתי רק פעם אחת איך נאומים משנים הבעה בכנסת — נאומי בעניין רצח העם בביאפורה. האמין כי בעניין זה, כשחיה מני וגמור עם מע"י לדרוס כל התנגדות בכוח גס, ויכולו נאומים לשנות משאו — לזה דרושה באמת תמימות. הנאומים לא היו משנים דבר. ואילו פעולת ההחרמה, מצד שבע סיעות המייצגות 47 חבריכנסת, שינתה את כל האווירה באותו יום והפגינה בצורה חותכת את התנגדותנו הקיצונית להצעת חוק זו, ולצורה בה הובאה לאישור. כדי לא להשאיר כל ספק היכן אנו עומדים, מסרנו באותו יום הודעה לעיתונות, בה פירטנו על עמדת סיעתנו, כלהלן:

חוקי המושבים בא לתת גושפנקה חוקית לנהגת **מישטר פיאוודאלי** ברחבי ההתיישבות המושבית. תנועת המושבים באה במקום הריבון הפיאודאלי של ימי הביניים. כמו במישטר הפיאודאלי, נשללות מחברי המושב **זכויות האדם היסודיות ביותר, כגון הזכות לרכוש ולפריע עמלו, הזכות להוריש את רכושו, הזכות לקבוע בעצמו את סידור חייו, זכותו לחופש המצפון.**

במישטר הנקבע בחוק זה, הופך חבר המושב לצמית, הכפוף לשירותם של **כוסים ארציים-מפלגתיים** ושל מנגנונים אלמוניים.

מחברי המושב נשללת במידה רבה הזכות המובטחת לכל אזרח במדינה — הזכות להישפט על ידי **בתי דין מוסכמים של המדינה**, על ידי חוקי המדינה. מובן שחוק זה היה מתבטל מאליו במדינה בעלת חוקה דמוקרטית, כמו ארצות הברית. שם היה בית המישפט הלינין קובע כי הוא **נוגד את החוקה**.

חוקי המושבים, כמו חוקי לשון הרע וחוקי כפייה אחרים, מבליט את הצורך החותך בחקיקת **חוקה כתובה ונוקשה**, שתבטיח את זכויות היסוד של האזרח בישראל. **סיעת העולם הזה — כוח חדש** תוסיף להילחם נגד קבלת חוק זה בכל השלבים, ותגיש את כל הסעד האפשרי **לכל הפעולות** אשר ציבור חברי המושבים שווה החופש ימצא לנכון לנקוט בהן. במאבק על זכויותינו.

אגב, עוד באותו יום, בדברנו נגד חוק מסי המפלגות (ראה הנוון), ניצלנו את ההזדמנות כדי לחזור על דברים אלה מעל הדוכן.

יעקב שלמה גרוס: האקדמיה הס' כימה למילה "סיפישעשרה"? **אורי אבנרי:** מה שייך לשפה ומה לא שייך לשפה — את זאת בסופו של דבר העם עצמו מחליט. תחילה באמצעות העיי תונות, אחר כך בספרות, ובסוף בשירה.

בסוף התחכחתי עם שני החיכים הדתיים שדיברו לפני, ושהתנגדו לשימוש במילים שהיו פעם מקודשות, כמו המילה "מישכן", וגם להמצאת מילים חדשות, כמו "מעודכן":

אורי אבנרי: ... לגבי שפת קודש, יודע לנו תחולדות הצינון שאותם החוגים, שחבריה הכנסת גרוס מייצג אותם כיום, הם נגדו גם להנהיג השפה העברית, גם לצ' יונות וגם להקמת מדינה יהודית.

שלמה יעקב גרוס: — — — (לא נקלט בפרוטוקול).

אורי אבנרי: איני אומר את זה ל' גנאי, אני פשוט רוצה להזכיר את הוויכוח ההיסטורי, שבחלט היה במקומו. כשהוגים הדתיים האלה התנגדו באירופה להחייאת ה' שפה העברית, הם אמרו: אסור להשתמש למטרות זול בשפה שהפכה שפת קודש.

שלמה יעקב גרוס: אתה יודע מדוע? כי ראינו מראש שמהשפה העברית ייווצר העולם הזה.

אורי אבנרי: זה בדיוק מה שהת' כונתי להגיד. אתם רוצים לשמור את הש' פה העברית שבביל העולם הבא, ואילו הש' פה העברית היום משמשת את העולם הזה. אבל מאז שהאומה החליטה להחיות את השפה העברית — אי אפשר לבוא עוד ולר' מר: אסור להפקע מילה זו או אחרת, מפני שהיתה פעם קדושה. מחסום זה נפל, ואינו' לת היא, לדעתי, לפסול את המילה "מישכן", או כל מילה דומה, מפני שפעם סימלה דב' רים קדושים. היום זוהי שפה של חול. היא משמשת עט של חול, וזה בסדר גמור. דבר שני: המילים החדשות, שאתה כל' כך מתמרמר עליהן, הן דווקא דוגמה של מילים יפות. אני חושב שהמילה "מעודכן" היא מילה טובה מאוד. ואם אתה מתנגד לזה — זה אולי משום שאותו זרם בציבור, שאתה מייצג אותו, איננו מעודכן.

למי תהיה הצעה אטומית?

הרבה יותר רציני היה נושא הדין הבא — יחסה של ישראל להסכם אייחפת הנשק הגרעיני. אולם הדיון לא היה רציני.

תופיח טובי מרק"ח נאם נאום שבי' רמי וביקש לרוץ בנושא, שר' החוק הציע לה' סיר את העברת הנושא להעדה ואמרתו לחיכים, שורבם הפגינה אדישות לעניין: **אורי אבנרי:** ... היית רוצה, בהודמנות כמה להשמיע כמה היררוורים, שדווקא לי מתור להשמיע, כנציג סיעה קטנה, שדעתה אינה מחייבת אלא את עצמה. לפי כל חתת' הדעת המתפרסמת בעיתוני העולם — ישראל היא בעלת פוטנציאל גר' עיני, בפני המדינה ודאי תעמוד, באחד ה' ימים, הכרעה גורלית כיצד להשתמש בפור' טנציאל הגרעיני שלה. אנחנו, חכבי ואני, דגלנו תמיד בפירור המרחב מכל נשק גר' עיני. אולם אין די בהשמעת הדרישה הר' זאת, מפני שלא די בהחלטה חדיצודית על פירור המרחב מנשק גרעיני.

אם אייפעס נעמוד בפני מציאות, או אפי' לו בפני סכנה, של חימוש אויבינו במרחב בנשק גרעיני, יהיה זה חוסר-אחריות מצי' דנו לוותר על ניצול הפוטנציאל שלנו.

מאידי, יהיה זה לא פחות קלידת מצי' דנו לא לא נקוט במעשים, שאפשר לעשו' חימוש גרעיני.

לכדי להוציא את המרחב ממירוץ גרעיני דרושים שני דברים:

(א) התחייבות הודית של כל הצדדים ב' (המשך בעמוד 26)

גורדה

פטיים-הטכניים של החוק הוספתי כמה מ"י לים על עבודת ההוצאה-לפועל: **אורי אבנרי:** ... קודמי בוויכוח, ואני מניח שגם הנואם שיבוא אחרי, הינם עור' כידין, ואיני יכול להתחרות איתם בעני' יינים מישפטיים. אבל בדבר אחד אני יכול להתחרות איתם: כאשר הייתי נער ועבדתי במשרד של עורכי דין, ובמשך שנים אולם עסקתי בענייני ההוצאה לפועל, היו תיקים שירשתי מקודמי בתפקיד זה, ושאותם ה' רשתי אחרי שש שנים לביאם אחרי. היו תיקים שהטיפול בהם בהוצאה-לפועל לא החזיל ולא נגמר באותן שש שנים. **קריאה:** בינתיים אפשר לגדל זקן... **אורי אבנרי:** התיקים בודאי גידלו זקנים.

אמרנו להשמנת מעורבות. אינטרמצו קל היה בעת הדיון על הדין לחוק המושב העניין לדשון הע"ב רות. רק ארבעה חכים דיברו על החוק, האולם היה כימעט ריק, השעה הייתה מאו' חרה, ולכן העזתי להכניס נימה של הומור. מכיון שהאקדמיה ללשון מונה כחוק רק 23 חברים, ואלה מודקנים מבלי לפרוש, הוצע בחוק שחברים בני 75 ומעלה יישארו באקדמיה אך לא יכללו במניין ה-23. **אורי אבנרי:** ... לפנינו פיתרון מקו'

הנאום האחד שלא נאמתי, בגלל הח' לטננו להחרים את הוויכוח על חוקי-המ"י שבים, לא קילקל את השיא שהגענו אליו בשבוע שעבר. עליתי על הדוכן תשע פעמים — שיא שאין לו תקדים לא רק בפעולת סיעתנו, אלא בכל תולדות שש הכנסות עד כה. ואלה הנואמים:

• דיברנו על פרשת חטיפתיהמי טוב, ודורנו סערה ממושכת (ראה מי' גר). התגובות על נאום זה מוכיחות שוב עד כמה קשה להשמיע בכנסת מחשבות על שטח-ארוך. כל שאר הנואמים הסתפקו ב' גינוי שיגרתה של אלגיריה.

• בסוף אותו דיון עליתי שוב על ה' וזכר כדי להודיע כי ויתרנו על הצעת-הס' כום אלמוני וכי הצטרפנו להצעת-הס' יוסף אלמוני הגיב על דברי נגד "הבוסים המיפלגתיים" בטענה שאני עצמי בוס מיפ' לגתי. (השבת לי, שוב בקריאות-בינויים, כי לטונות העולם הזה — כוח חדש אין תקציב, אין מיפעלים כלכליים, אין מנגנון — וממילא אין בה "בוסים").

בעד אותו חוק הצביעו מפ"ם, גח"ל וכל חלקי מע"י, כולל אנשי רמ"י, שהבטיחו ל' בוחרים בשעתו תמורה ושיחרור מן ה' שיעוד למנגנוני-מפלגות. אנשי ל"ע דיברו נגד החוק, אך נטשו את האולם דקה לפני עריכת ההצבעה. גם הדתיים נעדרו. ההצ' בעה: 8 בעד החוק, 6 נגד.

לממשלה מותר הכל. נימקנו את הסתייגותנו העקרונית מה' סעיף הקובע בהצעת "חוק יסוד: ה' ממשלה", בו נאמר כי לממשלה מותר לעשות כל פעולה שלא הוטלה בחוק על רשות אחרת. תבענו לקבוע כי לממשלה מותר לעשות רק מה שהוטל עליה בפירוש בחוק.

בהתחלת אותו נאום אמרתי: וישראש הועדה הקדים ואמר כי זהו "חוק לדורות". אם כן, אני רוצה להביע את פציאתי על כך שהכנסת, בדואה לקבל חוק לדורות, נראית כפי שהיא נראית ברגע זה. אפשר היה לקנות, אפשר היה לדרוש, שלכל הפחות בקבלה "חוק לז' רות" יהיו ספסלי-הכנסת מלאים, שחבריי הכנסת יקשיבו לנאומו-ההנמקה של המס' תיגיס יצביעו, כפי שיצביעו, אחר' ששמי' עו בעצמם את הנימוקים.

באותו רגע נכחו במליאה פחות מ-20 חברים, כשאמרת את הדברים, כמה גם גולדה מאיר ויצאה. בהעיר ההצבעה באו כל החברים מן המיוןן, והשר זאב שרף עזר צחק כללי בהיכנסו לאולם, כשיניו מורמת בהצבעה, מבלי שיכול היה לדעת על מה מצביעים. מובן שההתייגות שלנו נידחתה על-ידי הרוב, כשרק גח"ל, המי"ח והקומוניסטים מצביעים בעדה. **התיקים צמח זקן.**

הסתייגנו מתיון חוקי-האזרחות ור' רשנו כי להבא יקבל אום את האזרחות הישראלית רק חצי שנה אחרי שבא לארץ, וזאת רק אם בשך חצי-השנה בארץ, ואם ביקש בתום חצי-השנה את האזרחות בכתיב. כיום מקבל כל יהודי את האזרחות אוטומטית ביום הגיעו ארצה, והעולם מלא יהודים שבאו לארץ לכמה ימים, לקחו דר' כון ישראל — ומאו לא נרא עוד בארץ. מובן שההתייגות נידחתה.

תמכתי בתיון לחוק ההוצאה לפו' ע"י, שיאפשר להגיש שטר וצ' ישר לה' צאה-לפועל, מבלי שהיה צורך להגיש חתי' לה מישפט ולקבל פסקדין. כך שלושה חכים אחרים דיברו בוויכוח זה, שנערך מאוחר בלילה, ואחרי ניתוח הפרטים המיש'